

Per Øverland: Historieglimt 289 – Tingstua på Lademoen

Tingstedet Lademoen ble landskjent da den første større rettssaken mot *Hans Nielsen Hauge* ble ført der i desember 1799. Han ble arrestert for å ha reist rundt i landet, også i Midt-Norge, og samlet folk til oppbyggelser uten å ha prestenes tillatelse til det. Det hadde vært forbudt siden Konventikkelparagrafen av 1741. Det var lensmann Vold i Strinda som hadde ansvaret for å føre den arresterte fra fengslet i Kongens gate 2 (det gamle rådhus, nå folkebibliotek) til Lademoen og tilbake igjen under rettssaken. Under denne rettssaken kom det fram at det myndighetene egentlig var redd for, og som Hauge ble beskyldt for, var at han under skinn av oppbyggelse egentlig planla en revolusjon. Det ble påstått at han var engasjert av en mektig gruppe politisk opposisjonelle på Østlandet. Husk at det bare var ti år siden den franske revolusjon! Alle myndigheter over hele Europa (ikke minst de eneveldige kongene) var livredde for alt som kunne smake av revolusjonære bevegelser. Hauge ble dømt til en måneds fengsel. Det var da han ble sittende i fengsel i julen at han diktet den kjente salmen "*Jeg er hos Gud i nåde, hva skader verden meg*". Se Norsk salmebok 2013 nr. 75. Til minne om denne rettssaken ble en gate på Voldsminde oppkalt etter ham.

I 1760-åra var det en debatt om tid og sted for de lokale tingsamlingene. Det var blitt praksis å holde samlingene der det passet for fogd og sorenskriver, men folk ønsket å vite i god tid hvor og når neste rettsforhandling skulle skje. I 1771 ble det sendt rundt en liste over tid og sted for tingsamlingene. I Strinda bygdebok bind 3 side 194 heter det: «*Da tingrutene ble sendt ut i 1771 var Lademoen ført opp som tingsted for Strinda.*»

Tingstedet på Lademoen hadde en lang historie som faktisk forsvinner i fortidens mørke. Det er få kilder som kan fortelle oss om når tingstua ble bygd og tatt i bruk som rettslokale. Lademoen var

sentrum i det nye formannskapsdistriktet Strinden i 1837. Stortinget vedtok at hvert prestegjeld skulle velge en gruppe menn til et formannskap til å styre området. Vi sier gjerne at denne loven skapte vårt lokale folkestyre. Det vil si at kimen til de norske kommuner da ble skapt, men det var altså et formannskap som ble til. Ikke overraskende ble soknepresten i Strinda valgt til den første leder i Strinda formannskap.

La oss kaste blikket riktig langt tilbake og se på navnet Trøndelag. Ordet Trøndelag betyr trøndernes lovområde. Dermed er vi kommet tilbake til den gang befolkningen eller de ledende menn omkring Trondhjemsfjorden organiserte sitt område som et fellesskap med lover som ble håndhevet av dem selv. Da skreven historie begynte, eksisterte trøndernes lovområde som et ordnet fellesskap. De fikk sine områder organisert i fire uttrønderske og fire inntrønderske fylker. Disse fikk sitt lagting, lovting, på halvøya Frosta midt i Trøndelag. Skal vi dømme etter det bildet av samfunnet som sagaene fører oss inn i, så var det et rettssamfunn med ting i tre trinn: 1. Det lokale ting for en bygd, 2. Tinget for hvert fylke så som Orkdølafylket, Gauldølafylket eller Øynafylket og 3. Frostatinget, der hvert fylke hadde sitt bestemte antall representanter. Det betyr at Trøndernes lovområde var et ordnet rettssamfunn i historiens morgengry. De hadde sin gamle lov, Frostatingslova, som hadde sine paralleller på Vestlandet i Gulatingslova og på Østlandet i Eidsivatingslova. I kristen tid fikk alle lovene en ny første del, en kristenrett, men storparten av lova var gammel og vel innarbeidet. Det var lite problem med å forene det gamle med det nye.

Et av de uttrønderske fylker var Strindfylket. Det gammelnorske ordet strind betyr rand og betegner et landområde av flatt jordbruksland omkring åser og fjell. Strinda som fylke omfattet land på begge sider av Trondhjemsfjorden. Skip og båter var de viktigste

transportmidlene. I kristen tid fikk Strindfylket sin fylkeskirke på Lade. Det var naturlig både fordi det gamle jarlesetet hadde ligget der og fordi Lade ligger nær sjøen der transporten gikk til andre deler av fylket. Etter hvert flyttet tyngdepunktet i Strindabygda seg mot Lademoen som ble Strindas sentrum som vi så det ovenfor. Da var for lengst områdene nord for fjorden organisert inn i andre fylker.

Tingstua på Lademoen som, altså er eldre enn Strinda kommune, var lokale for den lokale rettssamlingen. I dag har rettsapparatet også tre trinn med Høyesterett i Oslo, lagmannsretten i Trondheim og den lokale tingretten. Vi har nå Høyesterett i Oslo på toppen, seks lagmannsretter og 63 tingretter. Hver kommune har altså ikke sin egen tingrett fordi hele landet er inndelt i 63 domsogn med hver sin tingrett. Det er altså det nederste leddet dersom en ser bort fra de lokale forliksrådene, men de skal forsøke å løse flokene uten en egentlig rettsak. Legg merke til at de eldgamle begrepene lagmann og ting stadig går igjen. I 2002 ble betegnelsene byrett og herredsrett byttet med tingretter for både by og land.